

szerep és a felelőset a következőkben adja meg. Az amerikai public library és a mintájára kialakult európai könyvtári hálózat nem az „embernevelés műszere”, nem ért el a nép legszélesebb rétegeihez, hanem mint pusztán városi jelenség, az „polgári szellemi komfort tartozéka” lett. A könyvtár funkciója pedig elsősorban is nevelői. Ahol tehát a könyvtár nem felelt meg a nevelői hivatásának, ott az könyvtárügy vakvágányra futott.

A hazai állapotokat szemlélve KÓHALMI megállapítja, hogy a magyar könyvtárügy a nyugati demokráciák könyvtárpolitikája nyomán indult el, és ma sem halad együtt a haladó szellemű emberneveléssel. Milyen legyen tehát a népi demokrácia szellemében újjászülető magyar könyvtári hálózat? Mindenekelőtt meg kell szüntetni a magyar könyvtárügy fővárosi jellegét. Az új magyar könyvtárpolitika fő munkaterülete a kisváros és a falu, ahol a szabad művelődéssel karöltve szolgálja a népnevelést. Ezt a célt szolgálják a népszerű közművelődési könyvtárak mellett a — szovjetpéldára — megalakuló tudományos népkönyvtárak. Az író ezután rámutat arra, hogy a statisztikai adatok tükrében kb. 10 évre visszamenőleg mennyire szegényes képet nyújt a vidéki városaink könyvtárügye. Egyedül csak a soproni, szegedi és a debreceni könyvtárak tudták az utóbbi évek egyre lanyhuló érdeklődése mellett is megtartani és némileg fokozni olvasóközönségük számát.

A tanulmány harmadik része a magyar falusi könyvtárügyet vizsgálja. Hogy a magyar falusi kultúrpolitika mennyire nemzeti ügy, arra legjobban rávilágít az a tény, hogy az ország lakosságának közel háromnegyed része falun, vagy tanyán él. Utal az író az északi országok, különösen Norvégia példájára, ahol a háború előtt nem volt egyetlen falu sem megfelelő könyvtár nélkül. Mondanunk sem kell, hogy mi messzire elmaradtunk ezen a téren, a mi kultúrpolitikánknak — iskola és könyvtárügy — igen sok a jóvátenni valója a faluval szemben. A magyar könyvtári hálózatnak elsősorban is a falusi mezőgazdasági szakoktatással, a népi kollégiumokkal és a falusi népfőiskolákkal közös munkatervben kell megvalósulnia. Éppen a múlt rendszer hibái utalnak e téren arra, hogy ahol népnevelői munka nincsen, ott nem várhatunk érdeklődést a könyvtárügy iránt sem. Most inkább várható, mint valaha, hogy a földosztás nyomán újjáéledt magyar falu az önkormányzat lehetőségeit kihasználva harcot indít a számára eddig elérhetetlen kultúráért.

Hogy e harc kiemenetelében milyen fontos szerep jut a magyar könyvtárügynek, arra feleletül idézem a következő sorokat, amelyekkel KÓHALMI érdekes tanulmányát befejezi: „A könyvtár, mely az új demokrácia iskolapolitikájára és az új szabadművelő szervezeteire épít, segít lerontani az osztálytársadalom kulturális válaszfalait”.

MAY ISTVÁNNÉ.

Weber Karl: *Die Zeitschrift im Geistesleben der Schweiz*. Bern, 1943. Buchdruckerei Bührer et Co., 51 (5) I. 17 t. (Bibliothek des Schweizerischen Gutenbergmuseums 9.)

A svájci nemzeti könyvtár raktárainak nyolc emeletéből hármat hírlapok, egyet folyóiratok foglalnak el — ezzel a megállapítással kezdi a könyvtár WEBER, a zürichi egyetem sajtótudományi intézetének igazgatója és a berni egyetem rendkívüli tanára.

Ha tudjuk, hogy ez a könyvtár aránylag új alapítású s a múlt századok svájci könyvtárának összegyűjtésében a viszonylagos teljességnek arra a fokára még nem jutot el, mint a mi Széchényi Könyvtárunk a magyarországi

val — akkor a fenti idézet eléggé éles fényt vet arra a jelentőségre, amelyet, tisztán mennyiségi szempontból, a periodikus formában terjedő művelődési anyag (szándékosan kerüljük ezt a szót, hogy „irodalom“) elért. WEBER kis könyve a svájci folyóiratirodalom multjának és jelenének rövid, jól áttekinthető összefoglalásán kívül azoknak az értékes módszertani szempontoknak felvetése miatt érdemel figyelmet, amelyekkel a jelen idők nyomdatermelésének mennyiségben és jelentőségben ily nagy fontosságra emelkedett ágát tanulmányozza. Svájci példák során, mondhatnánk „ürügyén“ mutatja be a folyóiratstatisztika és bibliográfia, a monografikus feldolgozás, a sajtó gazdasági és technika szervezete megoldott és megoldásra váró problémáit, valamint a periodikus irodalom kulturális és társadalmi vonatkozásainak a gyakorlati életre is kiható, még sok érdekes felfedezést ígérő hálózatát.

A könyvnek nem utolsó érdekessége a nagyszámú és ritka tökéletességű képmelléklet. Valóban, sohasem volna szabad hírlapokról és folyóiratokról írni illusztrációk nélkül. A külső kiállítás kivételes, bibliofil gondossága a Gutenberg-museum minden kiadványát jellemzi.

db.

Bern, Schweizerisch—Ungarische Gesellschaft. Katalog der Ungarischen Bibliothek der Schweizerisch-Ungarischen Gesellschaft, ergänzt durch Ungarn betreffende Titel aus den Sammlungen der Schweizerischen Landesbibliothek Bern 1946. 52 p.

A bibliográfus és irodalomtörténész figyelmét több okból érdemli ki ez a sok hozzáértéssel, gondnal és ízléssel szerkesztett és kiállított katalógus. A könyvtári törekvések vészes szétforgácsolódásának láttán jól esik észrevenni, hogy céltudatos kooperációval milyen dícséretes eredményt lehet elérni. A *Svájci Magyar Egyesület* a berni *Landesbibliothek*ekben helyezte letétbe könyvtárát és nyomban összekötő kapcsolatot — katalógust — adott a Svájcban élő kutatók és a magyar ügy iránt érdeklődők kezébe, a *Landesbibliothek* pedig — a gyűjtemény gondozója és házigazdája — kiegészíti a gyűjtemény címanyagát a birtokában lévő művek címeivel. Ezt a példát itthon hasonló eredménnyel követni is lehetne. Átfutva a címanyagon, látnivaló, hogy a Könyvtár még fiatal; könyvanyagának javarésze az utolsó 5—10 esztendő terméséből került ki, de a gyűjtésben megnyilvánuló tervszerűség ezt az idővel javuló hátrányt is kiküszöbölte.

Nagy könyvtáraink vezetői, ha átlapoznák a katalógust, hamarosan észrevennék, hol, mivel siethetnének a hiányok pótlására értékes duplum-anyagukból: különösen a nyelvtudományi, néprajzi, művészettörténeti anyag várja a feltöltést. PETŐFI, ARANY, VÖRÖSMARTY, ADY, BABITS és JÓZSEF ATTILA gyűjteményes kiadásával kiadóink egynémelyike siethetne a fájdalmas hiány pótlására. Nemzeti bibliográfiánk szerkesztőit arra kérjük, lapozzák fel az *Ungarische Literatur in Fremdsprachen* című fejezetet; több itthon ismeretlen munkát fognak találni a címanyagban.

KÓHALMI BÉLA